

V.2.2. SMYSLOVÁ VÝCHOVA

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **smyslová výchova** vznikl ze vzdělávacího oboru **smyslová výchova**. Vzdělávací obor smyslová výchova vychází ze vzdělávací oblasti **člověk a jeho svět**.

■ OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU

Smyslová výchova je zaměřena na rozvíjení psychických funkcí prostřednictvím smyslového vnímání. Cílevědomě vytváří vztahy smyslového vnímání, myšlení a řeči. Systematicky procvičuje jednotlivé smyslové analyzátory a jejich funkce, které jsou podmínkou správného vnímání, koncentrace pozornosti, prostorové, směrové i časové orientace a základem pro vytváření představ a pojmů. Zrakové, sluchové, čichové, chuťové a hmatové vnímání, vizuomotorika a prostorová orientace jsou rozvíjeny vždy v konkrétních situacích.

Smyslová výchova pomáhá žákům poznat své nejbližší okolí a utvářet si k němu citový vztah.

Smyslová výchova je členěna do několika tematických okruhů:

1. Rozvíjení zrakového vnímání
2. Rozvíjení sluchového vnímání
3. Rozvíjení hmatového vnímání
4. Prostorová a směrová orientace
5. Rozvíjení čichového a chuťového vnímání

Smyslová výchova prolíná všemi vzdělávacími obory a vytváří předpoklady pro zvládání jejich vzdělávacího obsahu.

Vyučovací předmět **smyslová výchova** se vyučuje v 1.-10. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	5.ročník	6.ročník	7.ročník	8.ročník	9.ročník	10.ročník
Počet hodin	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5

Ve 3. – 10. ročníku byla výuka **smyslové výchovy** posílena o 1 hodinu disponibilní časové dotace.

Prvky **smyslové výchovy** jsou obsaženy ve všech vyučovacích předmětech. S některými dalšími vyučovacími předměty má smyslová výchova dokonce téměř shodné očekávané výstupy. Naplňování cílů smyslové výchovy proto probíhá ve všech prostředích, ve kterých probíhá výuka – v kmenových třídách, cvičné kuchyni, cvičném bytě, školním bazénu, rehabilitační tělocvičně i školní dílně. Další příležitosti k dosahování očekávaných výstupů smyslové výchovy jsou vycházky do okolí školy a využívání jednoduchých výukových programů na počítači.

■ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

◦ Kompetence k učení

- žáky pozitivně motivujeme k učení tím, že vědomě vytváříme situace, ve kterých může každý žák podle svých individuálních možností a schopností zažít pocit úspěchu, radosti a ocenění snahy nebo individuálního pokroku
- rozvíjíme základní předpoklady pro osvojování nových znalostí a dovedností (zrakové, sluchové, hmatové, čichové a chuťové vnímání, směrovou a prostorovou orientaci)

- nacvičujeme různé druhy úchopu, učíme žáky účelně manipulovat s věcmi denní potřeby, učebními a rehabilitačními pomůckami
- učíme žáky poznávat a rozlišovat vlastnosti předmětů; třídit předměty podle velikosti, tvaru, barvy, materiálu
- učíme žáky rozpoznávat reálné i zobrazené objekty
- dle individuální potřeby učíme žáky rozlišovat základní piktogramy a porozumět jejich obsahu

◦ **Kompetence k řešení problémů**

- vedeme žáky k poznání, že požádat o pomoc není ostuda
- učíme žáky požádat o pomoc vhodnou formou
- učíme žáky postupovat při řešení problémů nápodobou činností nebo podle jednoduchých pokynů
- rozvíjíme základní orientaci v čase, učíme žáky rozlišovat roční období i části dne a orientovat se ve vizualizovaném denním rozvrhu, a tak zbavujeme žáky nejistoty a předcházíme zbytečným problémům
- učíme žáky spolupracovat při řešení problémů s vrstevníky i dospělými osobami (vyučujícími, ostatními zaměstnanci školy, rodiči)
- nacvičujeme základní orientaci ve třídě, ve škole i jejím blízkém okolí

◦ **Kompetence komunikativní**

- zbavujeme žáky ostychu a obav z kontaktu s ostatními osobami (učíme žáky překonávat strach z nových lidí i nepříjemných zvuků, snažíme se je zapojovat do dění ve třídě)
- učíme žáky navázat oční kontakt a naslouchat druhým osobám
- rozvíjíme všechny formy komunikace (verbální, neverbální, alternativní a augmentativní) dle individuálních potřeb žáků
- vytváříme komunikační tabulky a komunikační knihy a učíme žáky tyto pomůcky aktivně používat k navázání komunikace ve škole i mimo školu (dle individuálních potřeb žáků)
- učíme žáky reagovat na své jméno, na oslovení, na zavolání
- neustále žáky povzbuzujeme ke komunikaci s dospělými i vrstevníky (vědomě navozujeme situace, kdy žák potřebuje komunikovat s vrstevníky nebo vyučujícími, reagujeme na každý žákův pokus o komunikaci a projevenou snahu vždy oceníme)

◦ **Kompetence sociální a personální**

- učíme žáky respektovat autority
- vedeme žáky k respektování základních norem slušného chování
- seznamujeme žáky s osobami, které je obklopují v každodenním životě (učíme žáky poznat sebe sama na fotografii, poznat spolužáky i vyučující a ostatní zaměstnance školy)
- vedeme žáky k navazování přátelských vztahů, vzájemné ohleduplnosti a toleranci
- učíme žáky projevovat spokojenost či nespokojenost společensky přijatelným způsobem

◦ **Kompetence pracovní**

- rozvíjíme hrubou i jemnou motoriku žáků
- rozvíjíme zrakové, sluchové, hmatové, čichové i chuťové vnímání; dle individuálních možností učíme žáky zapojovat při práci všechny tyto smysly
- učíme žáky rozlišovat velikost, tvar a barvu předmětů; třídit předměty podle tvaru, velikosti, barvy použitého materiálu
- učíme žáky správně manipulovat s předměty denní potřeby a rehabilitačními pomůckami
- podle individuálních možností učíme žáky připravovat si pomůcky a znovu je ukládat na určené místo
- vedeme žáky k co největší samostatnosti při základní sebeobsluze a osobní hygieně, učíme je správně používat pomůcky usnadňující sebeobsluhu

■ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY VZDĚLÁVACÍHO OBORU SMYSLOVÁ VÝCHOVA

1. ROZVÍJENÍ ZRAKOVÉHO VNÍMÁNÍ

Očekávané výstupy

žák by měl

- 1.1. uchopit a manipulovat s předměty
- 1.2. rozlišovat tvary a barvy předmětů
- 1.3. poznat, řadit, skládat a třídít předměty podle velikosti, barevné a tvarové odlišnosti
- 1.4. třídít obrázky, rozeznat reálné a vyobrazené předměty
- 1.5. poznat osoby ze svého okolí a své spolužáky
- 1.6. rozpoznat denní dobu podle činnosti, obrázku nebo piktogramu
- 1.7. napodobit předvedené pohyby

Učivo:

- **manipulace s předměty** – nácvik různých druhů úchopu předmětů, podávání předmětů
- **nácvik očního kontaktu, soustředěné sledování osob a předmětů**
- **rozlišování velikosti, tvaru a barvy** předmětů, shodné a neshodné předměty, třídění předmětů
- **rozlišování obrázků**, spojování obrázků s reálnými předměty, třídění obrázků podle obsahu, shodné a neshodné obrázky, poznávání změn a rozdílů na skutečných předmětech i na obrázcích
- **poznávání členů rodiny, poznávání spolužáků a pedagogů** – spojit reálnou osobu s fotografií a jménem, pojmenování a oslovení známých osob
- **rozlišování částí dne** podle denních činností, fotografií, obrázků nebo piktogramů; nácvik orientace v čase s využitím vizualizovaného denního rozvrhu
- **sledování a napodobování předváděných pohybů**

2. ROZVÍJENÍ SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ

Očekávané výstupy

žák by měl

- 2.1. reagovat na své jméno, na oslovení, na zavolání
- 2.2. poznat, rozlišit a napodobit různé zvuky
- 2.3. poznat podle hlasu osoby ze svého nejbližšího okolí
- 2.4. poznat a rozlišit různé zvuky a hlasy zvířat podle zvukové nahrávky
- 2.5. rozlišit zvuky spojené s denním životem a nebát se nepříjemných zvuků

Učivo:

- **soustředěný poslech hlasu**, poznávání hlasů blízkých osob, reakce na oslovení
- **rozlišování, poznávání a napodobování různých zvuků** – hlasů zvířat, zvuků spojených s přírodou, a denním životem, poznávání zvuků hudebních nástrojů; rozlišování libých a nelibých zvuků
- **sluchově motorická cvičení** (reakce na zvuk pohybem)

3. ROZVÍJENÍ HMATOVÉHO VNÍMÁNÍ

Očekávané výstupy

žák by měl

- 3.1. zvládat základní sebeobslužné činnosti
- 3.2. poznat hmatem velikost, tvar a povrch předmětů
- 3.3. třídít předměty na základě hmatu – podle velikosti a tvaru
- 3.4. poznat známé předměty podle hmatu
- 3.5. rozlišit hmatem základní fyzikální vlastnosti předmětů (tvrdost, teplo)

Učivo:

- **osobní hygiena a sebeobsluha** – svlékání a oblékání oděvů, zouvání a obouvání obuvi, stolování
- **rozvoj hmatového vnímání** manipulací s předměty, rozlišování a třídění předmětů podle hmatu (podle tvaru, velikosti a použitého materiálu), poznávání známých předmětů hmatem, hmatové rozlišování fyzikálních vlastností předmětů (teplé – studené, měkké – tvrdé, suché – mokré, hladké – drsné)

4. PROSTOROVÁ A SMĚROVÁ ORIENTACE

Očekávané výstupy

žák by měl

- 4.1. vnímat prostor, rozlišit směrovou orientaci ve známém prostoru
- 4.2. orientovat se ve třídě, ve škole, ve svém nejbližším okolí
- 4.3. rozlišovat vpravo – vlevo
- 4.4. rozlišovat nahoře – dole, před – za, vedle
- 4.5. řadit, skládat a umístit předměty na určené místo podle pokynu
- 4.6. rozeznat roční období podle základních znaků

Učivo:

- **orientace ve třídě, ve škole a jejím okolí**
- **vyhledávání předmětů v prostoru** podle pokynů (základní pojmy pro určení místa v prostoru)
- **umísťování, řazení a skládání předmětů** podle vzoru, nápodobou doplněnou slovním pokynem či obrázkem a podle slovních pokynů, řazení předmětů zleva doprava
- **rozlišování ročních období** podle charakteristických znaků, přiřazování tematických obrázků k ročním obdobím

5. ROZVÍJENÍ ČICHOVÉHO A CHUŤOVÉHO VNÍMÁNÍ

Očekávané výstupy

žák by měl

- 5.1. rozlišit jednotlivé chutě
- 5.2. poznat předměty čichem podle vůně
- 5.3. rozlišit vůně a pachy
- 5.4. poznat zkažené potraviny a nebezpečné látky

Učivo:

- **rozvoj chuťové percepce** – rozlišování jednotlivých chutí, poznávání potravin podle jejich chuti
- **rozvoj čichové percepce** – nácvik správného dýchání, poznávání potravin a předmětů podle čichu, rozlišování příjemných vůní a nepříjemných pachů; výcvik ochranné čichové funkce - poznávat nebezpečné látky a zkažené potraviny